

UDK-63.636

QO'YLARNING JUN MAHSULDORLIGINI O'RGANISH SAMARADORLIGI

*R.Karimov

Qoraqalpog'iston Qishloq Xo'jaligi va Agrotexnologiyalar Instituti, assistenti

*A.Kaniyazova

Qoraqalpog'iston Qishloq Xo'jaligi va Agrotexnologiyalar Instituti, assistenti

*Murodova Ozoda

Qoraqalpog'iston Qishloq Xo'jaligi va Agrotexnologiyalar Instituti, talabasi

Annotation:

This article provides information about the Karakol breed of sheep, which is mainly bred to obtain high-quality commercial Karakol skins; the coarse wool obtained from them is a commercial product that ensures a certain economic sustainability of livestock farms. The wool productivity of Karakol sheep is influenced by their live weight, color, gender, level of fatness, type of fat, type of wool constitution and many other factors.

Key words: Karakol, wool, productivity, barra, income, interest.

Аннотация:

В этой статье представлены сведения о каракольская порода овец который в основном разводится для получения качественных товарных каракольских шкур, получаемая из них грубая шерсть является товарным продуктом, обеспечивающим определенную экономическую устойчивость животноводческих ферм. На шерстную продуктивность каракольских овец влияют их живая масса, окрас, пол, уровень упитанности, тип жира, тип конституции шерсти и многие другие факторы.

Ключевые слова: Каракол, шерсть, производительность, barra, доход, процент.

Annotatsiya:

Qorako'l qo'y zoti asosan yuqori sifatli bozorbop qorako'l terilarini olish uchun urchitilsa ham, ulardan olinadigan dag'al jun, qorako'lchilik xo'jaliklarining ma'lum miqdorda iqtisodiy barqarorligini ta'minlovchi tovar mahsuloti hisoblanadi. Qorako'l qo'ylarining jun mahsuldorligiga ularning tirik og'irligi, rangi, jinsi, semizlik darajasi, barra tipi, jun-konstitutsiya tipi va boshqa ko'pgina omillar ta'sir ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Qorako'l, jun, maxsuldorlik, barra, daromad, foiz.

Kirish: O'zbekistonda va dunyoda qorako'lchilikning axvoli, kelajakdagi istiqboli, hozirgi bozor iqtisodiyoti sharoitida rivojlanishi, yangi sermahsul zot tiplarini, zavod tiplarini, rang va rang-barangliklarni yaratish va ulardan unumli foydalanish chora tadbirlarini ishlab chiqish dolzarb hisoblanadi. Qorako'l qo'yining genofondini saqlash muammolari, mo'yna bozori talabiga javob beradigan, jun tola qoplami ipaksimon, yaltiroq va engil bo'lgan qorako'l terilarni etishtirish amaliy ahamiyatga ega.

Qorako'lchilik O'rta Osiyo mintaqasida chorvachilikning eng qadimiy tarmoqlaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston qorako'lchilik mahsulotlarini etishtirish bo'yicha jaxondagi oldingi o'rinlardan birini egallaydi.

Qorako'l qo'ylarining jun mahsuloti xalq xo'jaligida katta ahamiyatga ega bo'lib, jami ishlab chiqarilgan dag'al junning 70-80 foiziga yaqini qorako'l qo'ylari juni zimmasiga to'g'ri keladi. Hozirgi vaqtda qorako'lchilik xo'jaliklarida junni sotishdan kam miqdorda daromad olinayapti. Ma'lumki, qorako'l qo'y zoti bilan olib borilgan ilmiy tadqiqot ishlari azaldan

ma'lum bo'lgan chorvadorlar amaliyotda mazkur zotning o'ziga xos ichki tuzilishiga ega ekanligini ko'rsatdi. Jumladan qorako'l qo'ylari jun konstitutsiya tiplariga, barra tiplariga, klasslarga, jun qoplaminig ranglariga, boshqa belgi va xususiyatlariga ko'ra turli guruhlariga ajratiladi. Qorako'l qo'ylari konstitutsiya tipiga ko'ra, ularning maxsuldorlik darajasi turlicha bo'lishi dolzarb axamiyat kasb etadi.

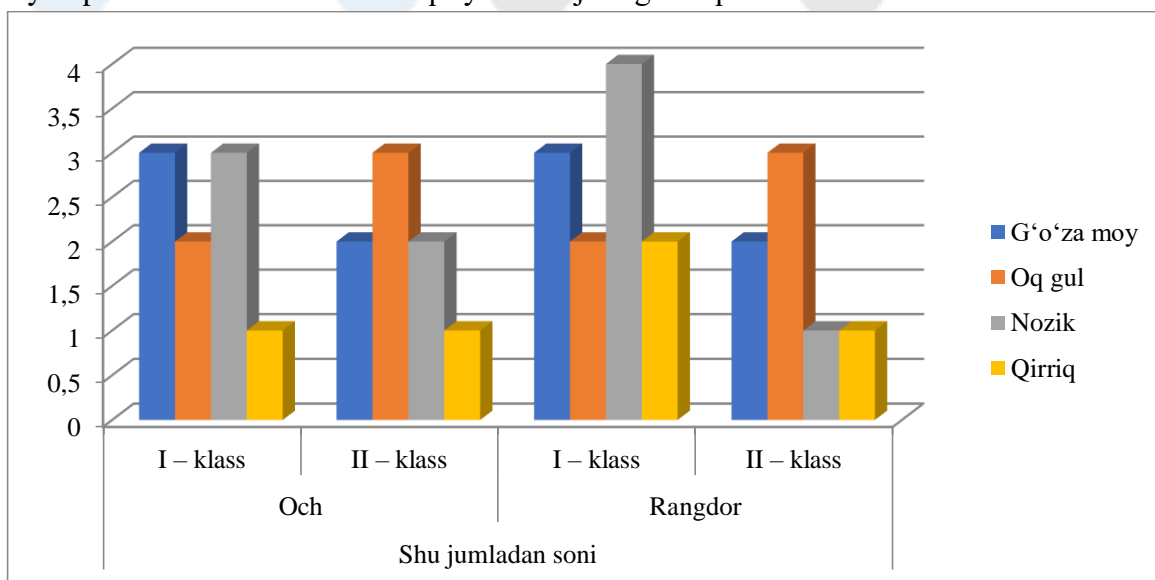
Asosiy bo'lim: Mustaxkam konstitutsiyadagi qo'ylardan qirqib olingan jun runolari tekisligi ancha yuqoridir. Dag'al konstitutsiyali qo'ylar runosining 55 foiz tolalari ingichkaligi va uzunligi bo'yicha tekis bo'lsa, nozik konstitutsiyali qo'ylar runosining atigi 40-42 foizi tekisdir. O'tkazilgan tadqiqotlar haqiqatdan ham sur qo'ylarning jun qirqimi miqdori jun konstitutsiya tiplariga ham bog'liq ekanligini ko'rsatadi. «Saribel» naslchilik xo'jaligida o'tkazilgan tajribalar natijalari qorako'l qo'ylar junining sifatiga har xil jun konstitutsiya tiplarning ham ta'siri borligini ko'rsatdi (Nasimov E. va boshqalar 2011). Qo'ylar junining sifat ko'rsatgichlari quyidagi 1 - jadvalda keltirilgan.

1 - jadval

Qo'ylar junining sifati

Jun-konstitutsiya tiplari	Shu jumladan soni			
	Och		Rangdor	
	I – klass	II – klass	I – klass	II – klass
G'o'za moy	3	2	3	2
Oq gul	2	3	2	3
Nozik	3	2	4	1
Qirriq	1	1	2	1

Yuqoridagi keltirilgan jadval ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, oq gul jun konstitutsiya tipli qo'ylarda II – klass qo'ylar 6 bosh bo'ladigan bo'lsa, g'o'zamoy jun konstitutsiya tipli qo'ylarda 4 boshga to'g'ri keldi, nozik jun konstitutsional tipli qo'ylarda 3 bosh, qirriq jun-konstitutsiya tipida esa 2 bosh II – klass qo'ylar mavjudligi aniqlandi.



Diyagramma-1

Qorako'l qo'ylari jinsiy jihatdan 6-8 oyligida voyaga etsa, umumiy fizologik nuqtaiy nazardan 18 oyligida voyaga etadi. Lekin hayvon organizimining rivojlanishning eng yuqori

nuqtasi ularning 3 – 4 yoshga to‘g‘ri keladi, chunki bu vaqtda ayrim organ va to‘qimalar to‘liq shakllangan bo‘ladi, ona qornidagi homila ham to‘lig‘icha (organizm taraqqiyotiga zarar keltirmasdan) oziqa moddalari bilan ta‘minlanadi. Qorako‘l qo‘ylarning bo‘g‘ozlik davri asosan qishlov mavsumiga to‘g‘ri keladi. Qorako‘l qo‘ylari cho‘l hayvoni bo‘lganligi uchun ham qishlov davrida o‘z organizimini oziqa moddalari bilan to‘lig‘icha ta‘minlay olmaydigan noqulay kunlar ham anchagina bo‘ladi. Ana shuning evaziga sovliqlar vazni ancha kamayib ketadi.

Ta‘kidlash joizki to‘rtta konstitutsiya tipi ichida qo‘pol tipida jun tolasini uzun bo‘lishini ko‘rsatadi. Jun mahsuldorligini oshirish uchun tirik vazni anchagina og‘ir, o‘lchamlari katta, mustahkam konstitutsiyali, yaxshi va ko‘p jun beradigan va qorako‘l teri sifati yuqori qo‘ylarni ko‘proq o‘rnatish zarur. Qo‘ylarning juni ularning tirik vazniga va tanasining o‘lchamlariga ham bog‘liqdir. Qo‘ylarning teri sathi qancha katta bo‘lsa, jun mahsuldorligi ham shuncha yuqori bo‘ladi. Qo‘chqorlar jussasining katta bo‘lganligi sababli, sovliqlarga nisbatan ularning jun mahsuldorligi anchagina ortiq bo‘ladi. Har xil jun tolalari miqdori va sifati ham qo‘ylarning jinsiga bog‘liq holda o‘zgaruvchanlikka ega.

Xulosa: Jun tolalarning ingichkaliklari eng muhim texnologik xususiyatlaridan biri bo‘lib, junning sifati va to‘qiladigan matolarning miqdori asosan ana shu hususiyatga bog‘liqdir, ya‘ni jun tolasini qanchalik ingichka bo‘lsa, undan to‘qiladigan metrajli matolar miqdori va sifati shuncha yuqori bo‘ladi. Jun tolalarining ingichkaligi ko‘pgina omillarga: jumladan qo‘ylarning zotlari, oziqlanish va asrash sharoitlari, barra tiplari, jun konstitutsiya tiplari va xokazolarga bog‘liqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI

1. G‘oyipov X.E. “Mehnat muxofazasi” Toshkent. 2000 y. 50, 133, 134 betlar.
2. Инояттов А. – “Содержание меланина и некоторые физико-механические свойства волоса каракульских ягнят различной окраски и происхождения” Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. с.-х наук. П. Дубровицы, Московской обл. 1986.
3. Isamuxamedov S., Kuchchiev O., Xojaev U., Yusupov B., Tajixanova S., Karimkulova R. Donador oziqalarni tayyorlash texnologiyasi. j.Zooveterinariya, 2013, №6 44 bet
4. Qo‘ldoshev O.O‘. Ferma va fermer xo‘jaliklarida veterinariya - sanitariya va zoogigienik shart - sharoitlarini yaratish. J. Zooveterinariya 2010 yil № 1 25-26 s.
5. Mamatiminov SH.K., 3. Tulaganova, K. Nazirov, YO. Karimova. Qishloq xo‘jaligi hayvonlarining **oziqlanishdan** zararlanishi, mikotoksikozlar J.Zooveterinariya, 2013, №12 32 bet
6. Musinov YA.X., CHalabaev A.J. Saqlash usulining hayvonlar organizmiga ta‘siri. Fan yutuqlari va qishloq xo‘jaligini rivojlantirish istiqbollari. Ilmiy-anjuman materiallari Sam DU Samarqand, 2005 y.
7. Nasimov e., CHalabaev A.J., Inoyatov A. Qora rangli qorako‘l qo‘zilarda rangining pigmentatsiyasini boshqa xususiyatlar bilan aloqadorligi. Sam QXI professor-o‘qituvchilar ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to‘plami. II – qism. Samarqand, 2015 102-105 betlar.